

**ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM
ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI
S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM
PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE**

„Pomôž mi, aby som to dokázal sám“

Stupeň vzdelania: **ŠkVP, primárne vzdelávanie**

Dĺžka štúdia: **deväť rokov s možnosťou zriadenia prípravného ročníka**

Vyučovací jazyk: **slovenský**

Študijná forma: **denná**

Druh školy: **štátna škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-
vzdelávacími potrebami**

Predkladateľ:

Názov školy: **Spojená škola, Jána Vojsaššáka 13, Žilina**

Organizačná zložka: **Základná škola pre žiakov s autizmom, Jána Vojsaššáka 13,
Žilina**

Adresa: **Jána Vojsaššáka 13, 010 008 Žilina**

IČO: **55634737**

Riaditeľ školy: **PaedDr. Júlia Mankovičová**

Koordinátor pre tvorbu ŠkVP: **Mgr. Ľubomíra Gajdošíková, Mgr. Mária Remišová,
Mgr. Adriana Hnitková, PaedDr. Daša Potočárová**

Spracovala: **Mgr. Ľubomíra Gajdošíková**

Ďalšie kontakty: **0911 932 373**

Email: **ssza@ssza.sk**

Web: **www.ssza.sk**

Zriaďovateľ:

Názov: **Regionálny úrad školskej správy v Žiline**

Adresa: **Vysokoškolačkov 8556/33B, 010 08 Žilina**

Kontakty: **041/3226701**

Účinnosť dokumentu: **od 1.9.2023**

Prerokované v pedagogickej rade: **4. 9. 2023**

Prerokované v rade školy: **17. 10. 2023**

Podpis riaditeľa

ZÁZNAMY O PLATNOSTI A REVIDOVANÍ ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE:

Revidovanie ŠkVP	Zaznamenanie inovácie, zmeny, úpravy a pod.
1. 9. 2024	pred „Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných komunít“ sa vkladajú nové kapitoly s názvom „Podporné opatrenia“ a „Školský podporný tím“.

Všeobecná charakteristika školy

Spojená škola, Jána Vojsaššáka 13, Žilina vznikla dňa 1. 9. 2023 spojením dvoch existujúcich škôl, Špeciálnej základnej školy s materskou školou, Jána Vojsaššáka 13, Žilina a Základnej školy pre žiakov s autizmom, Jána Vojsaššáka 13, Žilina. Patrí medzi rozpočtové organizácie s právnou subjektivitou, ktorej štatutárnym zástupcom je riaditeľ školy.

Krátka história školy a jej zložiek:

- r. 1990 vznik Osobitnej školy na Martinskej ulici*
- r. 1991 Osobitná škola sa presťahovala do prebudovaných priestorov na ulici Jána Vojsaššáka*
- r. 1997 bola pri Osobitnej škole zriadená Špeciálna materská škola a škola získala právnú subjektivitu*
- r. 1999 bola pri Osobitnej škole zriadená Špeciálnopedagogická poradňa*
- r. 2000 sa škola premenovala na Špeciálnu základnú školu a Špeciálnu materskú školu*
- r. 2008 premenovaná Špeciálnopedagogická poradňa na Centrum špeciálnopedagogického poradenstva a prevencie*
- r. 2018 od 1.1. 2018 sa Špeciálna škola v Šuji stala súčasťou školy ako jej elokované pracovisko*
zmenila škola opäť názov v zmysle platnej legislatívy na Špeciálnu základnú školu s materskou školou
od 1. 9. 2018 sa elokované pracovisko v Šuji presťahovalo do Rajca
- r. 2020 bolo elokované pracovisko v Rajci zrušené*
- r. 2022 sa od školy odčlenila časť tried vzdelávajúca žiakov s autizmom a v priestoroch našej školy vznikla nová škola s názvom Základná škola pre žiakov s autizmom, Jána Vojsaššáka 13, Žilina*
- r. 2023 od 1. 1. 2023 sa zmenou legislatívy stalo Centrum špeciálnopedagogického poradenstva súčasťou Centra poradenstva a prevencie, Predmestská 1613/80, Žilina*
od 1. 9. 2023 sa Špeciálna základná škola s materskou školou a Základná škola pre žiakov s autizmom zlúčili a vznikla Spojená škola, Jána Vojsaššáka 13, Žilina

Spojená škola na ulici Jána Vojsaššáka 13 v Žiline vzdeláva deti a žiakov so zdravotným postihnutím najmä so zameraním na jednotlivcov s mentálnym postihnutím, autizmom a inými pervazívnymi poruchami. Škola sídli vo vlastných priestoroch na sídlisku Vlčince, ku ktorým patrí aj školský areál so záhradou.

Budova školy je dvojpodlažná. Pred školou je vybudované parkovisko. Škola spĺňa požiadavky pre bezbariérový vstup a vzdelávanie imobilných detí a žiakov, spĺňa požiadavky pre hygienu a bezpečnosť detí a žiakov. Kapacita spojenej školy je 130

detí a žiakov (v závislosti od druhu a stupňa postihnutia).

Má niekoľko organizačných zložiek:

- Materskú školu,
- Špeciálnu základnú školu,
- Základnú školu pre žiakov s autizmom,

a súčasti:

- Školský klub detí,
- Školskú jedáleň.

Škola je plno organizovaná pre deti a žiakov prípravného a 1. – 10. ročníka s mentálnym postihnutím a autizmom. Máme k dispozícii triedy vybavené digitálnymi technológiami, odborné učebne a terapeutické miestnosti.

Škola realizuje veľké množstvo vzdelávacích, športových a iných spoločenských aktivít, medzi ktoré patria: projektové dni, športové hry, komunitné stretnutia s rodičmi a podporovateľmi školy, výlety, exkurzie návštevy knižnice, divadla a iných kultúrnych inštitúcií. Aktívne sa zapájame do výziev a projektov zameraných na podporu vzdelávania, terapií a medzinárodnú spoluprácu.

Veľmi úzko spolupracujeme s partnerskou Základní školou speciální v Ostrave, s ktorou sme sa zapojili do medzinárodného projektu podporeného z EU v programu INTERREG. Projekt bol zameraný na prehĺbenie spolupráce medzi školami v oblasti rozvíjania a zefektívnenia vzdelávania a ďalších možností vzdelávania, prípravy žiakov na povolanie, výmenu skúseností, pracovných postupov a poznatkov učiteľov v predmetoch zameraných na prípravu žiakov pre výber povolania. V neposlednom rade sa zapojené triedy okrem osobných stretnutí vzdelávali spoločne aj pomocou digitálnych technológií, čo nám zjednodušilo následné ťažké obdobie dištančného vzdelávania počas pandémie COVID.

Škola tiež participuje na menších projektoch napr.: Nadácia KIA, SPP, Pontis, Mesto Žilina a veľmi úzko spolupracuje aj s občianskymi združeniami rodičov našej školy. Aktívne sa uchádzame o granty a podporu v projektoch financovaných EÚ, štátnym rozpočtom SR ako napr. projekty Erasmus+, projekty vyhlásené MŠVVaŠ SR alebo inými štátnymi inštitúciami.

Škola spolupracuje s pedagogickými fakultami slovenských univerzít pri praktickej príprave budúcich pedagógov, tiež poskytuje praktické vzdelávania pre študentov stredných škôl s pedagogickým zameraním.

Poskytujeme výchovu a vzdelávanie deťom a žiakom s mentálnym postihnutím, s viacnásobným postihnutím a s autizmom, pričom mentálne postihnutie alebo autizmus sa považuje za dominantné.

Ciele školy:

- **výchova a vzdelávanie zamerané na rozvíjanie vedomostí, zručností a schopností potrebných pre praktický život a uplatnenie v spoločnosti,**
- **sociálna inklúzia detí a žiakov,**
- **informatizácia školy.**

Cieľom edukácie v našej Spojenej škole je vzdelávať a vychovávať tak, aby dosiahli v závislosti od svojich individuálnych možností a schopností, čo možno najvyšší stupeň sociálneho a pracovného začlenenia.

Charakteristika pedagogického zboru

Stabilné jadro kolektívu tvoria kvalifikovaní pedagogickí a odborní zamestnanci učitelia, pedagogickí asistenti, a vychovávatelia, ktorí majú požadované vzdelanie v zmysle platnej legislatívy.

Pedagogickí zamestnanci sa ďalej vzdelávajú v rôznych oblastiach v súlade s plánom profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov. Súčasťou ich sebarozvoja je aj aktualizčné vzdelávanie organizované školou, rôzne workshopy, školenia a kurzy zamerané na AAK, IKT, tvorivosť, terapie a pod. Nové nadobudnuté skúsenosti, zručnosti a vedomosti uplatňujú pri práci so žiakmi.

Podporné služby a poradenstvo v otázkach výchovného, vzdelávacieho a profesijného vývinu žiakov zabezpečuje výchovný a kariérový poradca. V pedagogickom kolektíve pracuje vedúci pre metodické združenie, ktorý zastrešuje ďalšie metodické usmernenia vo výchovno-vzdelávacom procese pre učiteľov.

Vymedzenie cieľov výchovy a vzdelávania

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) sa postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (ďalej aj „VP pre žiakov s AU alebo PVP s MP“). VP pre žiakov s AU alebo PVP s MP sa uplatňuje pri vzdelávaní žiakov s touto diagnózou v základnej škole, t. j. v základnej škole pre žiakov s autizmom, v špeciálnych triedach základných škôl alebo pri individuálnom začlenení žiaka.

Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím v školách, kde sú vzdelávaní.

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím je rozvinutie kľúčových kompetencií (spôsobilostí) na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná a maximálne možné integrovanie do spoločnosti.

Stupeň vzdelania

Primárne vzdelávanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím podľa § 16 ods. 3 písm. a zákona č. 245/2008 Z. z. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

Profil absolventa

Žiak je pripravený na ďalšie vzdelávanie a prípravu na povolanie v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole alebo v odbornom učilišti v oblasti komunikácie, sociálnych a manuálnych zručností.

Absolvent má osvojené základy čitateľskej, pisateľskej, matematickej, prírodovednej, kultúrnej a mediálnej gramotnosti.

Absolvent programu primárneho vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP disponuje na primeranej úrovni nasledujúcimi kľúčovými kompetenciami:

- pozná a uplatňuje účinné techniky učenia sa,
- vyjadruje sa súvisle ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania a jeho narušenej komunikačnej schopnosti v materinskom, štátnom jazyku,
- rozumie obsahu písaného textu, dokáže ho ústne zreprodukovať,
- vie samostatne písomne komunikovať (nakoľko mu to umožňuje dosiahnutý stupeň vo vývine jemnej motoriky a aktuálna úroveň zrakovo-motorickej koordinácie),
- využíva základné matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách,
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri učení sa, pozná riziká spojené s využívaním internetu a médií,
- získa základy uplatňovania kritického myslenia pri práci s informáciami,
- chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti, vie porovnávať a objavovať vzťahy medzi predmetmi a javmi,
- chápe dôležitosť ochrany svojho zdravia,
- rozpozná v škole a vo svojom najbližšom okolí určitý problém, premýšľa o jeho príčinách a vie navrhnúť riešenie podľa svojich vedomostí a skúseností,
- váži si seba i druhých, dokáže ústretovo komunikovať a spolupracovať,
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám,
- cení si a rešpektuje kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície,
- má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr,
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti, rešpektuje práva iných.

Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP tvoria vzdelávacie oblasti, ktoré obsahujú jednotlivé vyučovacie predmety.

Obsah a ciele jednotlivých vyučovacích predmetov sa prispôbujú individuálnym osobitostiam každého žiaka.

Obsah vzdelávania sa chápe ako podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať, rozširovať alebo redukovať, v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka.

**VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV
S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI
S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE S
VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM**

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ROZVÍJANIE KOMUNIKAČNEJ SCHOPNOSTI A SOCIALNÝCH ZRUČNOSTÍ
	ROZVÍJANIE GRAFOMOTORICKÝCH ZRUČNOSTÍ A PÍSANIE
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	VECNÉ UČENIE
	FYZIKA
	CHÉMIA
	BIOLÓGIA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	VLASTIVEDA
	DEJEPIS
	GEOGRAFIA
	OBČIANSKA NÁUKA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVÁ
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

Vzdelávacie štandardy

Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím nie sú určené vzdelávacie štandardy.

**RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠIMI
PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM PRE
PRIMÁRNE VZDELÁVANIE S VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM**

Vzdelávacia oblasť	Vyučovací predmet	Ročník										
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	2	2	2	2	2	5	5	5	5	5	35
	rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností	8	7	8	8	7	4	4	2	2	2	52
							1	1	1	1	1	5
	rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie	1	1	1	1	1						5
			1	1	1	1						4
Matematika a práca s informáciami	matematika	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	38
	informatika								1	1	1	3
Človek a príroda	vecné učenie		1	1	1							3
	fyzika								1	1	1	3
	chémia										1	1
	biológia								1	1	1	3
Človek a spoločnosť	vlastiveda					2	3	3				8
	dejepis								1	1	1	3
	geografia								1	1	1	3
	občianska náuka								1	1	1	3
Človek a hodnoty	etická výchova/ náboženská výchova						1	1	1	1	1	5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
	výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
Základ		19	20	22	22	22	23	23	24	24	25	224
Voliteľné (disponibilné) hodiny		1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Spolu: povinná časť + voliteľné hodiny		20	22	24	24	24	25	25	26	26	27	243

Poznámky:

Počet týždenných vyučovacích hodín v školskom vzdelávacom programe je nasledovný:

20 hodín v prípravnom ročníku, 22 hodín v 1. ročníku, 24 hodín v 2. , 3. a 4. ročníku, 25 hodín v 5. a 6. ročníku, 26 hodín v 7. a 8. ročníku, 27 hodín v 9. ročníku. Celkový počet vyučovacích hodín za celé štúdium je 243.

Vyučovací hodina má 45 minút. S prihliadnutím na osobitosti žiakov môže vyučujúci v triede zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania napr.: vyučovaciu hodinu členiť do kratších časových úsekov, zaraďovaním a organizovaním prestávok, blokovým vyučovaním a inými organizačnými formami. V rámci vyučovania je možná individuálna práca s vybranými žiakmi prostredníctvom liečebného pedagóga, logopéda, školského psychológa s cieľom systematickej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, narušenia. Vyučovací predmet pracovné vyučovanie je možné vyučovať v dvojhodinových celkoch.

Riaditeľka môže na základe žiadosti zákonného zástupcu žiaka a odporúčenia praktického lekára pre deti a dorast zo zdravotných dôvodov alebo z iných závažných dôvodov rozhodnúť o oslobodení alebo čiastočnom oslobodení žiaka od vyučovania niektorého predmetu. Ak je vyučovací predmet zaradený ako prvá alebo posledná vyučovací hodina dňa, môže byť žiak so súhlasom zákonného zástupcu uvoľnený z výchovy a vzdelávania bez náhrady.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej „s AU alebo PVP s MP“) ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces ale aj ich výchovu a vzdelávanie vôbec.

Do skupiny pervazívnych vývinových porúch (F84) sú podľa MKCH-10-SK-2016 zahrnuté nasledovné diagnostické kategórie: Detský autizmus (F84.0), Atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), Iná detská dezintegračná porucha (F84.3), Hyperaktívna porucha spojená s duševnou zaostalosťou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), Iná pervazívna vývinová porucha (F84.8), Pervazívna vývinová porucha, bližšie neurčená (F 84.9).

V každej triede vyučuje triedny učiteľ (špeciálny pedagóg) a pedagogický asistent. Výchovno-vzdelávací proces žiakov prebieha podľa Školského vzdelávacieho programu zostaveného na základe **Vzdelávacích programov pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím**. Pri výchove a vzdelávaní žiakov s AU alebo PVP s MP ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces, ale ich výchovu a vzdelávanie vôbec.

Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím môžu byť vzdelávaní :

- a) v základných školách pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím,
- b) v špeciálnych triedach pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím v základnej škole,
- c) v triedach základnej školy spolu s inými žiakmi, t.j. v školskej integrácii.

Podmienkou prijatia žiaka do základnej školy pre žiakov s autizmom, špeciálnej triedy alebo na školskú integráciu je špeciálnopedagogická diagnostika, psychologická diagnostika vykonaná v školskom zariadení výchovného poradenstva a prevencie, odborná lekárska diagnostika a písomná žiadosť rodiča alebo zákonného zástupcu. O prijatí dieťaťa s AU alebo PVP s MP na vzdelávanie rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa.

Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa (Školský zákon).

Do prípravného, resp. 1. ročníka primárneho vzdelávania sa žiak prijíma po dovŕšení 6. roku.

Základná škola pre žiakov s autizmom má deväť ročníkov, s možnosťou zriadenia prípravného ročníka.

Vzdelávanie žiaka sa v závislosti od jeho zdravotného stavu môže v základnej škole

(ktorá je špeciálnou školou alebo v škole bežného typu) predĺžiť až do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕši 18. rok svojho veku (§ 22 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z.).

Obsah učiva sa žiakovi, ktorý si vyžaduje predĺženie vzdelávania, patrične upravuje v IVP tak, aby bol primerane rozložený. V pedagogickej dokumentácii sa vyznačuje ten postupový ročník, ktorého obsah vzdelávania žiak v príslušnom školskom roku plní; rok školskej dochádzky sa vyznačí podľa jeho skutočného poradia.

Obsah vzdelávania určený pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím sa uplatňuje bez ohľadu na to, akou formou sú vzdelávaní.

Obsah vzdelávania je vytvorený na troch úrovniach. Prvá, najnižšia, úroveň zahŕňa najnižšie požiadavky z hľadiska obsahu učiva a posledná, tretia, úroveň určuje najvyššie požiadavky. Vzhľadom na autizmus alebo ďalšie pervazívne vývinové poruchy je potrebné zdôrazniť, že voľba úrovne (obsahu vzdelávania) sa nemôže riadiť diagnostikovaným stupňom mentálneho postihnutia žiaka.

To znamená, že žiak, ktorý podľa psychologického vyšetrenia má napr. stredný stupeň mentálneho postihnutia, nepostupuje automaticky podľa strednej, t. j. druhej úrovne obsahu vzdelávania príslušného predmetu, ale pedagóg zvolí pre neho tú úroveň, ktorú je na základe svojich predpokladov schopný zvládať. Pre žiaka v rôznych vyučovacích predmetoch možno určiť rôznu úroveň obsahu vzdelávania.

Ak žiak vďaka systematickej špeciálnopedagogickej starostlivosti prejaví vyššiu úroveň schopností než pri jeho poslednom diagnostikovaní, postupne sa mu upraví obsah vzdelávania tak, aby naň mohol čím skôr nadviazať vyššou úrovňou obsahu vzdelávania.

Naopak, pri nevládaní úloh, vychádzajúcich z pôvodne nastavenej úrovne obsahu vzdelávania v niektorom predmete, je nevyhnutné prejsť na ich nižšiu úroveň alebo sa vrátiť k upevňovaniu učiva predchádzajúceho ročníka.

Môže sa stať, že stav žiaka si bude vyžadovať také tempo práce, ktoré nedovolí v priebehu jedného školského roka splniť ciele vyučovacieho predmetu príslušného ročníka. V tom prípade sa v nasledujúcom ročníku, ak to vyžaduje charakter predmetu pre nadväznosť učiva, začne neprebratým učivom predchádzajúceho ročníka a nie učivom toho ročníka, do ktorého žiak postúpil.

Z uvedeného vyplýva, že žiak s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s mentálnym postihnutím môže posledný ročník svojej školskej dochádzky ukončiť aj učivom nižšieho ročníka. Obsah a ciele obsiahnuté v obsahu vzdelávania sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam každého žiaka.

Vyučujúci uplatňuje primeranosť nárokov na základe dispozícií žiaka, ktoré majú vplyv na prognózu jeho vývinu s cieľom zlepšovať jeho vedomosti, zručnosti a návyky a zvyšovať tým jeho šance na zlepšovanie kvality jeho života.

Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím nie sú určené vzdelávacie štandardy pre jednotlivé ročníky, ktoré by bolo nutné splniť pre postup do ďalšieho ročníka.

Výchova a vzdelávanie žiaka s AU alebo PVP s MP sa uskutočňuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej aj „IVP“), ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva. V prípade školskej integrácie sa na tvorbe IVP podieľa školský špeciálny pedagóg spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov, individuálne pracuje so

žiakom AU alebo PVP s MP podľa výsledkov lekárskej a špeciálnopedagogickej diagnostiky.

Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVP oboznámiť.

Dĺžka štúdia

Základná škola pre žiakov s autizmom má deväť ročníkov s možnosťou zriadenia prípravného ročníka.

Do prípravného, resp. 1. ročníka primárneho vzdelávania sa žiak prijíma po dovŕšení 6. roku v súlade s § 19 zákona č. 245/2008 Z.z.

Vzdelávanie žiaka sa v závislosti od jeho zdravotného stavu môže v základnej škole (ktorá je špeciálnou školou alebo v škole bežného typu) predĺžiť až do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕši 18. rok svojho veku (§ 22 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z.z.).

Obsah učiva sa žiakovi, ktorý si vyžaduje predĺženie vzdelávania, sa patrične upravuje v individuálnom vzdelávacom programe tak, aby bol primerane rozložený. V pedagogickej dokumentácii sa vyznačuje ten postupový ročník, ktorého obsah vzdelávania žiak v príslušnom roku plní, rok školskej dochádzky sa vyznačí podľa jeho skutočného poradia.

Vyučovací jazyk

Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím prebieha v štátnom jazyku Slovenskej republiky – vyučovací jazyk slovenský.

V zmysle zákona č. 245/2008 Z. z. § 12 (4) Nepočujúcim deťom a žiakom sa zaručuje aj právo na výchovu a vzdelávanie v posunkovej reči nepočujúcich.

(Zákon národnej rady Slovenskej republiky č. 149/1995 Z. z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb.)

Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

O prijatí žiaka do základnej školy rozhoduje riaditeľ.

Prijatie sa uskutočňuje:

1. vždy na základe diagnostických vyšetrení: špeciálno - pedagogického, psychologického a lekárskeho vyšetrenia s informovaným súhlasom rodiča alebo zákonného zástupcu,
2. na základe zápisu do prípravného resp. 1. ročníka podľa § 20 zákona 245/2008,
3. prestúpením, preradením žiaka zo základnej školy, zo špeciálnej základnej školy podľa § 31 ods.1.a 2. Z. 245/2008,
4. na základe písomnej žiadosti rodiča a zákonného zástupcu.

Riaditeľ školy pred prijatím po prešetrení dokladov vydá Rozhodnutie o prijatí žiaka. Prijatie sa spravidla uskutočňuje k 1. septembru, po polročnej klasifikácii, alebo aj v priebehu školského roka, pričom sa zohľadňuje naliehavosť pomoci žiakovi v

poskytnutí špeciálnopedagogickej starostlivosti v jeho vzdelávaní.

Žiaka, ktorý bol prijatý zo základnej školy, možno na základe výsledkov vstupného diagnostického vyšetrenia a po prerokovaní v pedagogickej rade zaradiť do vyššieho ročníka, pričom fyzický vek žiaka nesmie byť nižší, než fyzický vek žiakov tohto ročníka.

V popoludňajších hodinách sú žiaci v ŠKD. Po vyučovaní deti pracujú v záujmových krúžkoch. Zúčastňujeme sa divadelno-dramatických, speváckych, recitačných, športových a tanečných prehliadok a súťaží.

Kľúčovým zameraním našej školy je žiakov pripraviť na úspešné vzdelávanie v odbornom učilišti alebo v praktickej škole. To znamená rozvíjať kognitívne procesy a kompetencie žiakov kriticky a tvorivo myslieť prostredníctvom získavania vlastnej poznávacej skúsenosti a aktívnym riešením problémov. Ale hlavne umožniť žiakom získať základné pracovné návyky a zručnosti, aby ich mohli využiť pri ďalšom vzdelávaní a aj v občianskom živote.

Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje podľa individuálnych vzdelávacích programov. Na vysvedčení posledného ročníka sa uvedie stupeň dosiahnutého vzdelania nasledovne: „Žiak (žiačka) získal (získala) primárny stupeň vzdelania.“. Ak žiak ukončil povinnú školskú dochádzku uvedú sa aj údaje o ukončení povinnej školskej dochádzke a to nasledovne: „Žiak (žiačka) ukončil (ukončila) povinnú školskú dochádzku.“

Výchovno – vzdelávací proces

Výchova a vzdelávanie vo výchovnom – vzdelávacom procese sa uskutočňuje podľa individuálnych vzdelávacích programov. Formy výchovy a vzdelávania určujú organizačné usporiadanie podmienok a priebehu vyučovacieho procesu.

V edukačnom procese uplatňujeme špeciálne metódy a prístupy, ktoré sa často zastrešujú termínom: terapie autizmu. Ide o špecifické metódy výchovy a vzdelávania označované ako edukačné. Jednotlivé metódy práce sa snažíme individuálne prispôbiť vývinovej úrovni dieťaťa, resp. žiaka s jeho konkrétnymi problémami, čo je pre nás základným kritériom. Existuje niekoľko jednotlivých programov a prístupov zameraných na liečenie a zlepšenie autizmu.

V edukačnom procese využívame niektoré osvedčené aj inovatívne metódy, ako napríklad:

Štruktúrované učenie (TEACCH program) - je určený pre všetky vekové kategórie, nezávisle od úrovne vývinu. Zameriava sa na rozpoznanie zručností, ktoré sú prítomné, respektíve sa u dieťaťa začínajú objavovať a možno ich okamžite rozvíjať. Kladie dôraz na takzvanú *štrukturalizáciu* (organizáciu a usporiadanie fyzického prostredia a času) a *vizualizáciu* (slovný pokyn doplnený vizuálnou, názornou inštrukciou / pomôckou k ľahšiemu porozumeniu). Pravidelným opakovaním sa prostredie / čas stávajú pre osobu s autizmom predvídateľné, čiže má predstavu o tom „kde“ a „kedy“ a „ako dlho“. Tieto informácie sa sprostredkujú v takom jazyku (v takej forme), akému dieťa rozumie. V pravidelných intervaloch sa hodnotí dosiahnutý pokrok.

Medzi hlavné prvky štrukturalizácie a vizualizácie patrí:

- **štruktúrované prostredie** – jasné členenie priestoru podľa jeho účelu;
- **časový plán** – rozvrh, denný režim, ktorý sprostredkuje informácie o tom, čo sa bude v priebehu dňa diať;
- **vizuálne pomôcky** – (predmet, fotka, obrázok) ich pomocou sa kompenzujú nedostatky v porozumení reči, používajú sa súčasne s verbálnym pokynom.

Napríklad:

volacie karty - označujú účel priestoru,

režimové karty – označujú / symbolizujú aktivitu, napríklad na dennom /

týždennom režime (4 úrovne - predmetová, obrázková, obrázkovo-slovná,

slovná), *komunikačné karty* – kompenzujú sa nimi nedostatky vo vyjadrovaní

reči;

- **rutina** – pravidelný spôsob vykonávania činností kompenzuje nedostatky pri riešení bežných situácií (systém práce zľava doprava alebo zhora nadol). Snahou je aj blízka spolupráca s rodičmi, aby naučené techniky preniesli do domáceho prostredia a aby sa ich dieťa naučilo používať v rôznych kontextoch a s rôznymi osobami.

Využívame aj prvky **kognitívnej a behaviorálnej terapie (KBT)** a to hlavne v prístupe k problematickému správaniu ako je agresivita, problémy s jedlom a hygienou a pod. Hľadáme príčinu nevhodného správania a snažíme sa zvoliť adekvátny spôsob starostlivosti, ktorá nevhodné správanie eliminuje.

Komunikačná terapia – AAK / augmentatívna a alternatívna komunikácia :

- **metódy bez pomôcok (unaided)** - prirodzené spôsoby komunikácie, ako je cielený pohľad, mimika, prirodzené gestá, držanie tela a od.
- **metódy s pomôckami (aided)**, ktoré delíme na:

- *netechnické* (low tech) využívajú pomôcky, ktoré nemajú hlasový výstup:
Trojrozmerné predmety – sú ako jedna z prvých možností využívaných v AAK. Využívajú sa hlavne u malých detí, u osôb so zrakovým alebo mentálnym postihnutím. Použiť môžeme reálne predmety (hračka, auto, jedlo, lopta atď.), ktoré symbolizujú samy seba a sú využívané ako možnosť výberu. Reálne predmety môžeme použiť aj ako symbol (napr. lentilka zabalená v priehľadnej fólii a prilepená na kartičke), ktoré využívame k tomu aby sa dieťa naučilo požiadať o skutočnú vec (v tomto prípade o lentilku). Použiť môžeme i časti predmetov (napr. diel lega, puzzle, očko z bublifuku) alebo referenčné predmety (napr. topánka ako symbol vychádzky, rolka od toaletného papiera ako symbol WC). Ďalej používame zmenšeniny (napr. rôzne malé hračky ako autíčko, kečka, topánka, ktoré napodobujú reálny predmet). Rozdiel medzi referenčným predmetom a zmenšeninou je často nepatrný.

Fotografie – môžeme používať ako súčasť systému AAK, kde reprezentujú určité predmety, činnosti, osoby alebo miesta. Fotografie, ktoré používame v komunikácii by mali spĺňať určité kritéria. Dôležitá je kvalita fotografie a kontrast pozadia. Fotografia by mala zobrazovať vždy len jeden predmet, činnosť, miesto alebo osobu. Rušivo pôsobia nepodstatné a rozptyľujúce detaily. Fotografie môžeme používať jednotlivo alebo ich zostaviť do komunikačných tabuliek.

Grafické symboly – môžu byť čiernobiele alebo farebné ilustrácie resp.

piktogramy, ktoré reprezentujú rôzne predmety, činnosti, osoby, pocity atď. (napr. Picture Communication Symbols - Boardmaker, systém Bliss).

- **technické** (high tech) pomôcky s hlasovým výstupom - komunikátory, ktoré, umožňujú prehranie zdelenia priamym stlačením tlačítka, alebo externého spínača a pod.

Komunikačné systémy, ktoré najčastejšie využívame u detí s autizmom:

Obrázkové komunikačné symboly (PCS) – *počítačový* program Boardmaker, umožňuje vytvárať symboly na mieru konkrétnemu klientovi. Symboly sú farebné ale je možné ich používať aj v čiernobielej forme. *Boardmaker* je určený predovšetkým pre výrobu a tlač komunikačných kartičiek, tabuliek a šablón.

Brepta - program zameraný na porozumenie hovorenej reči. Žiak počúva rôzne zvuky, slová, pokyny a na ich základe vyberá odpovedajúci obrázok.

Sada programov Altík - slúži predovšetkým k rozvoju čítania obrázkov, globálneho čítania a k rozvoju komunikačných schopností u detí, ktoré môžu komunikovať iba alternatívnym spôsobom.

Pri práci s deťmi s autizmom jednotlivé systémy AAK nevyužívame iba ako podporu aktívneho dorozumievania, ale taktiež ako podporu porozumenia reči a diania okolo nich. Pri výbere komunikačného systému je potrebné si uvedomiť, že neexistuje metóda alebo pomôcka, ktorá by bola univerzálne vhodná pre všetkých užívateľov.

Znak do reči – je systém, ktorý využíva systém manuálnych znakov, ktoré nie sú štandardizované. Znaky je možné upravovať a prispôbovať potrebám dieťaťa. Využitie znakov umožňuje dieťaťu komunikovať formou založenou na reči tela, mimike a prirodzených gestách.

Makaton – je jazykový program postavený na štandardizovaných znakoch, ktoré sú doplnené hovorenou rečou, prípadne špeciálnymi znakmi.

Piktogramy – predstavujú neverbálnu formu komunikácie, pomocou ktorých predávame rôzne inštrukcie, príkazy a varovania. Zároveň nám uľahčujú orientáciu v rôznych prostrediach bez väzby na reč. Jedná sa o jednoduché čiernobiele symboly, ktoré zobrazujú konkrétne pojmy, ideogramy a pojmy abstraktné.

VOKS – výmenný obrázkový komunikačný systém – je systém, ktorý teoreticky vychádza zo systému PECS (The Picture Exchange Communication System). Obidva systémy (VOKS a PECS) sú postavené na rovnakých princípoch, ktoré zahŕňajú vysokú motiváciu, zmysluplnú a účelnú výmenu obrázku za konkrétnu vec, podporu iniciatívy klienta použitím fyzickej asistencie a potlačením verbálnych pokynov, podporu nezávislosti klienta vďaka usporiadaniu a náväznosti jednotlivých lekcií. Systém využíva súbor obrázkov, ktoré je možné upraviť podľa individuálnych potrieb užívateľa.

Sociálne čítanie – je chápané ako poznávanie, interpretácia a primerané reagovanie na zrkovité znamenia a symboly, piktogramy, slova a skupiny slov, ktoré sa často objavujú v okolitom prostredí alebo v širšom kontexte, bez toho aby boli využívané čítacie technické zručnosti.

Visual reading – platforma novej generácie, prostredníctvom ktorej podporíme rozvoj reči a globálneho čítania u žiakov s poruchami autistického spektra.

Interaktívne prístupy (herné a interakčné terapie, muzikoterapia, biblioterapia, arteterapia, ergoterapia, snoezelen, fyzioterapia a pohybová aktivita).

ABA terapia (aplikovaná behaviorálna analýza) – predstavuje intenzívny tréning,

ktorý sa zameriava na učenie komunikácie, poznávacích a sociálnych zručností, hry, samoobslužných zručností rozdelené do malých krokov. Ide o metódu, pomocou ktorej pozorujeme a hodnotíme správanie a učíme správanie nové. Na základe podrobnej analýzy sa snaží zistiť prečo niektoré správanie vzniká a ako ho ovplyvniť. Pomocou metodológie ABA sa:

- eliminuje nežiaduce správanie,
- deti sa učia novým zručnostiam,
- posilňuje sa adaptácia, sebaobsluha,
- zlepšuje sa komunikácia, učenie a sociálna interakcia.

Metodika je veľmi podrobne prepracovaná a prísne individuálna. Domáci program je vedený ABA terapeutom – konzultantom v úzkej spolupráci s rodičmi dieťaťa.

ONE BRAIN (metóda jednotného mozgu) - nenáročná a účinná metóda na uvoľňovanie depresí, strachov, fyzických a emocionálnych bolestí. Metóda používa ako nástroj na zisťovanie emocionálneho stresu svalové testy, používané v kineziológii, preto je známa tiež pod názvom kineziológia. Využíva sa v Telesnej a športovej výchove. Ide o aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralít a koordináciu pohybov - niektoré jednoduché one brain cvičenia.

V edukačnom procese využívame aj ďalšie metódy a formy práce:

Individuálne - dbáme na individuálny prístup a úzku spoluprácu s rodičmi,

Formy zážitkového učenia – snažíme sa o reálne zážitky,

Tvorivá dramatika – so žiakmi nacvičujeme rôzne scény a divadelné predstavenia,

Blokové vyučovanie – aplikujeme podľa potreby, zostavy žiakov a danej situácie,

Skupinové – žiaci sa učia individuálne aj formou skupinového vyučovania,

Manipulačné hry – majú svoje nezastupiteľné miesto, ide o rôzne hry so stavebnicami, názornými predmetmi, a pod.,

Hry s obrázkovými kartami – ich výber a využívanie je prispôsobené druhu a stupňu postihnutia žiakov ,

Diferencované, Tematické vyučovanie, Práca na školskom pozemku, V cvičnej kuchynke, Vychádzky, Exkurzie.

Pedagogické stratégie

Spoločné postupy na úrovni školy, uplatňované vo vyučovaní aj mimo neho, ktorými škola cielene utvára a rozvíja kľúčové kompetencie žiakov sú:

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencie k celoživotnému učeniu sa:

- na praktických príkladoch blízkyh žiakovi vysvetľujeme zmysel a cieľ učenia, posilňujeme pozitívny vzťah k učeniu,
- uplatňujeme individuálny prístup, výsledky posudzujeme vždy z pohľadu „pridanej hodnoty“,
- motivujeme k učeniu – snažíme sa vytvárať také situácie, v ktorých má žiak radosť z učenia,
- učíme k trpezlivosti a povzbudzujeme,

- pri hodnotení používame v zreteľnej prevahe prvky pozitívnej motivácie.

Stratégie smerujúce k rozvoju sociálnych komunikačných kompetencií:

- prioritne sa zameriavame na rozvoj komunikačných spôsobilostí žiakov v materinskom jazyku,
- kladieme dôraz na kultúrnu úroveň komunikácie,
- pripravujeme žiakov na zvládnutie komunikácie s inými ľuďmi v ťažších a ohrozujúcich situáciách,
- dôraz kladieme na zážitkové vyučovanie.

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencie uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky:

- žiak využíva matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodennom živote,
- praktickými cvičeniami vedieme žiakov k používaniu a zaobchádzaniu s matematickými a technickými údajmi.

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií:

- vyžadujeme od žiakov využívanie informačných technológií pre získavanie informácií aj pre tvorbu výstupov,
- žiakom zadávame úlohy, ktorými rozvíjame kreatívne myslenie.

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencie riešiť problémy:

- vytvárame pre žiakov praktické problémové úlohy a situácie, pri ktorých je nutné riešiť praktické úlohy,
- žiakom ponúkame úlohy, ktoré vyžadujú prepojenie znalostí viacerých vyučovacích predmetov aj využitie praktických zručností, čím podporujeme medzipredmetové vzťahy.

Stratégie smerujúce k rozvoju občianskych kompetencií:

- netolerujeme sociálne patologické prejavy správania – šikanovanie, drogy, kriminalita, prejavy rasizmu a pod.
- netolerujeme nekomarátске správanie a odmietnutie žiadanej pomoci,
- na konkrétnych príkladoch demonštrujeme pozitívne a negatívne prejavy správania sa ľudí,
- exkurziami a vychádzkami v meste umožňujeme žiakom vnímať spôsoby komunikácie medzi ľuďmi a vhodne ich napodobňovať.

Stratégie smerujúce k rozvoju sociálnych a osobných kompetencií:

- podporujeme vzájomnú pomoc žiakov, vytvárame situácie, kde sa žiaci vzájomne potrebujú,
- upevňujeme v žiakoch vedomie, že len spoluprácou možno najlepšie naplňať osobné a spoločenské ciele,
- priebežne monitorujeme sociálne vzťahy v triede,

- učíme žiakov odmietat' všetko, čo narušuje dobré vzťahy medzi žiakmi a medzi žiakmi a učiteľmi.

Stratégie smerujúce k rozvoju pracovných kompetencií:

- rôznymi formami /exkurzia, film, beseda, návšteva v škole, ukážka/ zoznamujeme žiakov s rôznymi profesiami a tým cielene ujasňujeme predstavu žiakov o reálnej podobe ich budúceho povolania a voľbe ich ďalšieho štúdia,
- kvalitne odvedenú prácu vždy pochválime dôsledne vedieme žiakov k dodržiavaniu stanovených pravidiel, ochrane zdravia a k plneniu si povinností a záväzkov.

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencií k iniciatívnosti a podnikavosti:

- oceňujeme rôznymi formami pochvaly kreativitu a iniciatívnosť žiakov,
- vysoko hodnotíme aktivitu na vyučovaní, vyzdvihujeme kreativitu žiakov,
- formujeme v žiakovi schopnosť postaviť sa za správnu vec, zastať sa slabších spolužiakov a tým budovať etický vzorec správania sa.

Stratégie smerujúce k rozvoju kompetencií vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry:

- podporujeme účasť žiakov v súťažiach umeleckého zamerania,
- účasťou na výstavách, divadelných predstaveniach a koncertoch formujeme v žiakoch umelecké hodnoty, schopnosť vnímania národnej kultúry a jej rozdielnosti od kultúry iných národov,
- vlastnou tvorivosťou učíme žiakov vyjadrovať svoje pocity a myšlienky,
- exkurziami na pamätné miesta a vlastným skúmaním historických koreňov rodiny, školy, mesta rozširujeme vedomosti žiakov o národnom dedičstve a budujeme hrdosť voči národným dejinám.

Začlenenie prierezových tém

Súčasťou obsahu vzdelávania na úrovni primárneho vzdelávania sú prierezové tematiky, ktoré sa prelínajú cez vzdelávacie oblasti, dopĺňajú ich, prepájajú ich obsah s aktuálnym dianím v spoločnosti, s každodennou skúsenosťou žiaka a konkrétnej triedy. Prierezové témy realizujeme viacerými formami - ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov alebo prostredníctvom samostatných projektov, vyučovacích blokov. Prierezové témy majú podporovať proces integrácie učiva jednotlivých školských predmetov, vymedzujú aktuálne trendy súvisiace s premenami súčasnej spoločnosti. Účinnosť pôsobenia prierezových tém sa môže zvýšiť relevantnými akciami školského klubu detí, v rámci činnosti záujmových útvarov, či rôznymi mimoškolskými aktivitami. Tieto formy rôzne kombinujeme a aktualizujeme (návštevy tematických divadelných predstavení, školské výlety, podujatia organizované v spolupráci s knižnicou a pod.). Nevyhnutnou podmienkou účinnosti prierezovej tematiky je použitie aktivizujúcich, interaktívnych učebných metód.

Prierezové témy sú dôležitým prvkom vo výchove a vzdelávaní a podieľajú sa na

utváraní a rozvíjaní osobnosti žiakov s mentálnym postihnutím.

Na úrovni primárneho vzdelávania zavádza Štátny vzdelávací program do vyučovacieho procesu tieto prierezové témy:

- **Osobnostný a sociálny rozvoj**
- **Výchova k manželstvu a rodičovstvu**
- **Enviromentálna výchova**
- **Mediálna výchova**
- **Multikultúrna výchova**
- **Regionálna výchova a ľudová kultúra**
- **Dopravná výchova**
- **Ochrana života a zdravia**
- **Finančná gramotnosť**
- **Výchova k ľudským právam**
- **Protidrogová prevencia.**

Osobnostný a sociálny rozvoj (OSR)

Prierezová téma Osobnostný a sociálny rozvoj má nadpredmetový charakter, prelína sa celým vzdelávaním. Jej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt. Prostredníctvom nej sa zároveň s vedomostným rozvojom žiakov cielene rozvíjajú aj ich osobné a sociálne kompetencie. Umožňuje žiakom rozmyšľať o sebe, o svojom živote, vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti. Vedie ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Usmerňuje ich v tom, ako chrániť svoje zdravie a odolávať rizikám. Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi.

Téma vytvára priestor na realizovanie medzipredmetových vzťahov, prelína sa všetkými vzdelávacími oblasťami, pričom sa pri jej uskutočňovaní berú do úvahy aktuálne potreby žiakov, ich individuálne psychosociálne a vývinové charakteristiky so zreteľom na ich aktuálne problémy a každodenný život. Nevyhnutné je, aby sa všetky témy realizovali prakticky, prostredníctvom vhodných cvičení, modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód.

Osobnostný a sociálny rozvoj integrujeme do vzdelávacích oblastí: Jazyk a komunikácia, Človek a spoločnosť, Človek a hodnoty, Zdravie a pohyb.

Prierezová téma sa uplatňuje hlavne v predmetoch: vlastiveda, etická výchova, občianska náuka, slovenský jazyk a literatúra, rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností, telesná výchova.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- porozumel sebe a iným;
- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- uprednostňoval priateľské vzťahy v triede i mimo nej;
- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej

- práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu (VMR)

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov s mentálnym postihnutím je príprava na zodpovedné medziľudské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. Prierezová téma Výchova k manželstvu a rodičovstvu je zameraná na utváranie základných vedomostí a zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Pri realizácii tém je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku, zrelosti, vývinového štádia. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. V oblasti danej výchovy spolupracujeme s relevantnými odborníkmi s tunajšieho Centra špeciálnopedagogického poradenstva – psychológ, sociálny pracovník, liečebný pedagóg. Táto prierezová téma sa realizuje prostredníctvom aktivít a prvky danej výchovy sú včleňované do jednotlivých vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, biológia, slovenský jazyk a literatúra, etická výchova, občianska náuka, rozvíjanie sociálnych zručností, matematika, informatika, výtvarná výchova, pracovné vyučovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medziľudských vzťahov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

Environmentálna výchova (ENV)

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi.

Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti, ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými (primeranými a vhodnými) činnosťami – chrániť rastliny, mať kladný vzťah k domácim zvieratám a pod.

Na realizácii prierezovej témy sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti. V našich podmienkach sa prvky danej témy včleňujú do týchto vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, fyzika, chémia, biológia, geografia, dejepis, etická výchova, informatika, pracovné vyučovanie, výtvarná výchova, telesná a športová výchova. Škola je v rámci danej témy celoročne aktívna – zapájame sa do separovaného zberu, organizujeme zber papiera.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie;
- rozpoznal hlavné zmeny vo svojom okolí na základe pozorovania prírody;
- rozpoznal hlavné charakteristiky rôznych druhov životného prostredia;
- poznal a vyberal konkrétne možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu svojho životného prostredia;
- aktívne sa podieľal na zveľaďovaní životného prostredia školy a jej okolia;
- správal sa šetrne k prírodným zdrojom, uskomnil sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie.

Mediálna výchova (MDV)

Médiá predstavujú významný faktor, ktorý vplyva na vývin osobnosti a socializáciu detí. Stali sa integrálnou súčasťou ich života, pričom si neuvedomujú dostatočne ich vplyv. Hlavným cieľom Mediálnej výchovy je položiť základy mediálnej gramotnosti žiakov a postupne zvyšovať úroveň schopností kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov. Mediálna výchova dáva žiakom príležitosť a priestor na základnú orientáciu v mediálnom svete, osvojenie si stratégií zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, ako aj osvojenie si kritického a bezpečného prístupu pri ich využívaní na veku primeranej úrovni. Dôležitou úlohou mediálnej výchovy žiakov s mentálnym postihnutím je vychádzať z bezprostredných skúseností žiakov s médiami a vytvoriť pre žiakov príležitosti na ich spracovanie.

Žiaci s mentálnym postihnutím sú vystavení vplyvom médií – nielen elektronických ale aj tlačенých - rôznych časopisov. Zvlášť vo veľkej obľube sú televízia a počítač. Nie každý žiak dokáže ich obsah selektovať, preto sa čoraz viac do popredia dostáva potreba rozvíjať u žiakov mediálnu kompetenciu, ktorá by umožnila žiakom osvojiť si stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty, čo znamená, že učiteľ by mal viesť žiakov k tomu, aby lepšie poznali a chápali pravidlá fungovania „mediálneho sveta“, primerane veku sa v ňom orientovali.

Mediálnu výchovu ako prierezovú tému sme zaradili do ŠkVP ako súčasť obsahu vzdelávacích oblastí Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a hodnoty, Umenie a kultúra. Prierezová téma sa uplatňuje hlavne v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, občianska náuka, etická výchova, informatika, hudobná výchova. Vyučovanie mediálnej výchovy vychádza z osobných skúseností detí s masovými médiami v roli poslucháča, diváka, čitateľa (internet, televízia, tlačенé médiá atď.)

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;
- objavoval v nich to hodnotné, pozitívne formujúce jeho osobnostný a profesijný rast;
- uvedomil si negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať;
- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov;

- dokázal primerane veku posudzovať mediálne šírené posolstvá;
- nadobudol základy zručností potrebných na využívanie médií.

Multikultúrna výchova (MUV)

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii Multikultúrnej výchovy sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich a akceptovať, ako aj rešpektovať ľudské práva.

Prvky danej výchovy sú včleňované do tematických plánov jednotlivých vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, biológia, geografia, dejepis, občianska náuka, slovenský jazyk a literatúra, rozvíjanie sociálnych zručností, informatika, výtvarná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- spoznával rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

Regionálna výchova a ľudová kultúra (RLK)

Prierezová téma Regionálna výchova a ľudová kultúra úzko súvisí s prierezovou témou

Multikultúrna výchova, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenska. Poznanie svojho regiónu, jeho kultúrneho a prírodného bohatstva prispieva k formovaniu kultúrnej identity a postupnému rozvíjaniu historického vedomia žiakov. Regionálna výchova a ľudová kultúra má potenciál byť súčasťou obsahu všetkých povinných predmetov, najmä v predmetoch: vecné učenie, vlastiveda, biológia, dejepis, geografia, slovenský jazyk a literatúra, výtvarná výchova, hudobná výchova, etická výchova, pracovné vyučovanie.

Vhodnými formami sú tiež projekty, exkurzie, tematické vychádzky v regióne a pod. Vlastná realizácia prierezovej témy si vyžaduje zmeny aj v procesuálnej zložke výchovy a vzdelávania – vo vyučovacích metódach a organizačných formách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu;

- vytváral si pozitívny vzťah k svojmu bydlisku, obci, regiónu a krajine;
- rozvíjal svoju národnú a kultúrnu identitu.

Dopravná výchova (DV)

Zámerom Dopravnej výchovy – výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke je pripraviť žiakov na bezpečný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov. Danú tematiku začleňujeme najmä v rámci predmetov vecné učenie, vlastiveda, občianska náuka, etická výchova, telesná a športová výchova. Výučba sa uskutočňuje v objekte školy, na detskom dopravnom ihrisku alebo počas vychádzok do blízkeho okolia školy. Prvky danej výchovy sú včleňované do jednotlivých vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, fyzika, slovenský jazyk a literatúra, informatika, výtvarná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak v rámci svojich individuálnych možností a schopností :

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni;
- osvojil si zásady, nadobudol spôsobilosti a praktické zručnosti bezpečného pohybu v cestnej premávke (chôdza, jazda na bicykli...);
- pochopil význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládol základné úlohy údržby bicykla;
- uvedomil si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

Ochrana života a zdravia (OZO)

Zámerom prierezovej témy Ochrana života a zdravia je viesť žiakov k ochrane svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí prostredníctvom teoretických a praktických poznatkov, zručností v sebaochrane, poskytovania pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Na veku primeranej úrovni integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na zdravý životný štýl a ochranu života a zdravia v mimoriadnych a nepredvídateľných situáciách. Prvky prierezovej témy sa včleňujú do vyučovacích predmetov: telesná a športová výchova, vecné učenie, vlastiveda, biológia, geografia, výtvarná výchova, ako aj samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier. Didaktické hry, ktoré sa uskutočňujú v každom ročníku , slúžia na praktické osvojenie si učiva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznal nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- osvojil si praktické zručnosti v sebaochrane;
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- vedel vhodne zareagovať v prípade potreby poskytnutia prvej pomoci;
- osvojil si základné činnosti súvisiace s pohybom a pobytom v prírode;

- rozvíjal svoju telesnú zdatnosť a pohybovú výkonnosť v prírodných podmienkach.

Finančná gramotnosť (FG)

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti. Finančná gramotnosť nie je absolútnym stavom, je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, kultúra či miesto bydliska. Finančná gramotnosť je označením pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.

Medzi najpálčivejšie problémy dnešnej doby patrí vysoká miera nezamestnanosti, s čím súvisí zlá ekonomická situácia, znižovanie životnej úrovne mnohých ľudí, nedostatok financií na zabezpečenie základných životných potrieb. Zvyšovanie počtu ľudí žijúcich na hranici chudoby často súvisí aj s nedostatočnou schopnosťou narábať s vlastnými financiami. Ľudia často nevedia zvážiť a reálne zhodnotiť finančnú situáciu, v ktorej sa nachádzajú, neodhadnú riziko, nemyslia na budúcnosť a dostávajú sa do ťažkých často neriešiteľných finančných situácií.

Oblasť FG sa našich žiakov úzko dotýka. Mentálne postihnutí žiaci majú skreslené predstavy o živote a my im chceme ponúknuť reálnejší pohľad na život, konkrétnu predstavu. Pomôcť im meniť postoj k životu a pripraviť ich na rôzne životné situácie. Táto prierezová téma sa realizuje prostredníctvom aktivít koordinátora pre finančné vzdelávanie. Témy finančnej gramotnosti aplikujeme do tematických výchovnovzdelávacích plánov jednotlivých vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, slovenský jazyk a literatúra, matematika, rozvíjanie komunikačnej schopnosti, rozvíjanie sociálnych zručností, informatika, pracovné vyučovanie.

Výchova k ľudským právam (VLP)

Cieľom výchovy a vzdelávania k ľudským právam je osvojiť si vedomosti a zručnosti, formovať postoje, ktoré sú dôležité na podporovanie ľudskej dôstojnosti, informovanej a nezávislej participácie na vývoji demokratickej spoločnosti a to v súlade s hodnotami, ako sú ľudské práva, rovnosť, pluralita a spravodlivosť.

Zmyslom dosiahnutia (naplnenia) cieľov výchovy a vzdelávania k ľudským právam je, aby žiaci rozumeli najdôležitejším pojmom v tejto oblasti a osvojili si ich ako hodnoty, ktoré budú usmerňovať ich správanie. Základné poznatky a vedomosti by si žiaci mali osvojiť veku primeranou formou na aplikačnej úrovni prostredníctvom vlastného prežívania a skúsenosti.

Pri výučbe problematiky ľudských práv budeme používané také organizačné formy a metódy výchovy a vzdelávania, ktoré budú založené na aktivite žiakov. Takýmito participatívnymi a interaktívnymi metódami sú napríklad zážitkové učenie, kooperatívne učenie, rolová simulácia, brainstorming, bzučiace skupiny, asociačné metódy, tvorivé používanie textov, otvorená a úprimná diskusia medzi učiteľom a žiakom, medzi žiakmi navzájom, rôzne psychohry a ďalšie aktivizačné metódy. Spomínané metódy zároveň umožňujú individuálny prístup k jednotlivým žiakom a osvojovanie si poznatkov a pojmov veku primeranou formou. Sú dôležitým nástrojom rozvíjania sociálnych zručností a psycho-sociálnych vlastností žiakov.

Výchovu k ľudským právam budeme realizovať v rámci jednotlivých predmetov

podľa obsahu učiva, no najmä na etickej výchove, občianskej náuke, vlastivede, dejepise, vecnom učení, v rámci rôznych aktivít, kvízov, besied.

Protidrogová prevencia (PP)

Prevencia drogových závislostí je jednou z hlavných výchovných priorít školy. Výchovnovzdelávací proces zameriame na podporu kvality života, prosociálnu orientáciu jednotlivca, zdravý životný štýl, podporu duševného zdravia a ochranu vlastného zdravia. Koordinátor drogovej prevencie monitoruje, koordinuje a metodicky usmerňuje preventívnu protidrogovú výchovu na škole, spolupracuje s vedením školy, výchovným poradcom, triednymi učiteľmi a vychovávateľkami školského klubu detí. Plánovaná činnosť je zameraná predovšetkým na primárnu prevenciu, pomocou ktorej chceme predchádzať sociálno-patologickým javom, rizikovým faktorom a situáciám.

Osobitnú pozornosť venujeme žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Hlavné metódy a formy práce:

- rozhovory, besedy, organizovanie zábavno-náučných a športových popoludní, súťaže,
- vhodné využitie protidrogových tém vo všetkých vyučovacích predmetoch,
- práca na triednických hodinách a v záujmových útvaroch mimo vyučovania,
- práca s internetom a počítačovými programami, návšteva webových stránok s protidrogovou tematikou,
- nástenky, plagáty, výstavy,
- prosociálna činnosť,
- monitorovanie správania žiakov,
- rozhovory s rodičmi a pod.

Vo všetkých aktivitách budú zohľadňované vekové osobitosti a individuálne schopnosti žiakov s mentálnym postihnutím, ich záujmy, ako aj ich rodinné prostredie. Táto prierezová téma sa realizuje prostredníctvom aktivít koordinátora, prvky danej výchovy sú včleňované do jednotlivých vyučovacích predmetov: vecné učenie, vlastiveda, biológia, slovenský jazyk a literatúra, rozvíjanie sociálnych zručností, informatika, výtvarná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie.

Hlavné ciele tejto témy sú:

- Zabezpečovať primárnu prevenciu drogových závislostí a iných sociálnopatologických javov.
- Pravidelne monitorovať zmeny v správaní detí. Vo všetkých ročníkoch priebežne sledovať žiakov a prostredníctvom vhodného učiva ich viesť k prevencii proti užívaniu drog a eliminovať nežiaduce návyky.
- Zistiť postoje žiakov ku konzumovaniu návykových látok, k závislostiam. Mladí ľudia musia slobodne urobiť vhodnú voľbu bez toho, že by boli pod vplyvom vrstovníkov.
- Viesť žiakov k asertívnemu správaniu, aby boli schopní povedať "nie" drogám i alkoholu bez toho, že by stratili priateľov, a aby rovesníci rešpektovali ich rozhodnutie neužívať chemikálie.

- Vzbudiť záujem žiakov o šport v čase osobného voľna, zabezpečovať žiakom bohatú ponuku záujmovej činnosti v rámci krúžkov, poskytnúť žiakom viac informácií o drogovej prevencii.
- Predchádzať všetkým formám diskriminácie, xenofóbie a iným prejavom intolerancie.
- Chrániť deti pred fyzickým násilím, psychickým týraním prípadne sexuálnym zneužívaním
- Prispievať k príjemnej a priateľskej atmosfére a upevňovať pocit spolupatričnosti v triedach.
- Vytvárať priestor pre činnosť záujmových krúžkov a organizovať spoločenské podujatia v čase mimo vyučovania, predchádzať kriminalite a ponúkať tvorivé činnosti k zmysluplnému využitiu voľného času.
- Rozvíjať spoluprácu s CPP a inými inštitúciami za účelom organizovanie besied, exkurzií, ale i nových tvorivých činností.
- Spolupracovať s rodičmi.

Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- preukazujú odborné a osobnostné spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy,
- riadia svoje sebarozvíjanie a celoživotné vzdelávanie v odbornej oblasti a osobnostnom raste, ako súčasť kolektívu pedagógov sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, tímovej práce a kooperatívneho riešenia problémov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- svojimi manažérskymi, organizačnými a pedagogickými schopnosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúci, motivovaný spolupracujúci kolektív s profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú pre tento ich rast podmienky,
- sú schopní poradiť učiteľom a obhájiť ich pred negatívnymi faktormi, ktoré by nepriaznivo ovplyvňovali ich pedagogické pôsobenie.

Pedagogický asistent

- pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov s AU alebo PVP s MP, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.

Školský psychológ

- vykonáva odborné činnosti v rámci psychologической diagnostiky (okrem

diagnostiky na účely prijatia žiaka do školy alebo na zmenu formy vzdelávania žiaka), na ktoré má oprávnenie podľa svojho vzdelania a v súlade s legislatívou platnou pre rezort školstva.

Pomocný zdravotnícky personál

- poskytuje individuálnu pomoc žiakovi s AU alebo PVP s MP pri sebaobsluže.

V škole pracuje:

- školský poradca, ktorý vykonáva špecializované činnosti výchovného poradcu, kariérového poradcu a školského koordinátora vo výchove a vzdelávaní. Úzko spolupracuje s ostatnými pedagógmi a rodičmi pri riešení výchovných problémov žiakov vo výchovno-vzdelávacom procese a tiež zabezpečuje agendu spojenú s prijímacím pokračovaním žiakov do odborných učilíšť a praktickej školy,
- vedúci metodického združenia.

Metodické orgány systematicky plánujú modernizačné vzdelávanie podľa potrieb, zamerania školy a záujmu učiteľov, ktorí si rozširujú a dopĺňajú poznatky priebežným vzdelávaním, odbornými školeniami a seminármi, organizovanými Metodickopedagogickými centrami a inými organizáciami.

Pedagogickí zamestnanci sa individuálne venujú samoštúdiu zameranému na nové trendy v pedagogike, na rozvoj a dopĺňanie potrebných kompetencií a zručností.

Učitelia každoročne ponúkajú žiakom záujmové krúžky, súťaže vo viacerých predmetoch, hudobné a recitačné prehliadky, športové a výtvarné súťaže v rámci okresu, kraja a celého Slovenska. Orientujú pozornosť žiakov na kultúru, umenie, prírodu, šport a zdravý životný štýl, socializáciu a vytváranie dobrých medziľudských vzťahov.

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Učebne (triedy) sú vybavené viacúčelovým, výškovo nastaviteľným nábytkom, individuálnu miestnosť určenú na individuálnu prácu so žiakom.

Dielne sú podľa potreby ŠkVP vybavené špeciálnym nábytkom, prístrojmi, nástrojmi, pomôckami, technikou, materiálmi.

Štruktúrované priestory na individuálne vzdelávanie žiakov s AU alebo PVP s MP. Priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním.

Priestory pre prípravné práce učiteľa, priestory na uloženie pomôcok.

Priestory pre záujmovú činnosť po vyučovaní (školský klub detí, záujmové krúžky a voľnočasové aktivity) vybavené pracovným a odpočinkovým nábytkom, priestormi pre učenie sa, s pomôckami pre relaxáciu.

Priestory pre stravovanie – školská jedáleň rešpektuje hygienické normy a špecifiká individuálnych potrieb žiaka s AU alebo PVP s MP.

Priestory pre vedenie školy a potrebných odborných a nepedagogických

zamestnancov sú vybavené zodpovedajúcim technickým vybavením a nábytkom. Spoločné priestory pre hygienu, vrátane WC pre žiakov a žiačky sú upravené pre imobilných žiakov so sprchovacími kútmí, prebaľovacími pultami, pre učiteľov a učiteľky, vybavené dávkovačmi na tekuté mydlo, zásobníkmi pre jednorazové utierky.

Škola spĺňa podmienku pre uskutočňovanie Školského vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom a ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie primeraným materiálno-technickým, bezbariérovým priestorovým vybavením školy:

- prekonávanie schodov imobilným uľahčuje zdvižná plošina a výťah,
- cvičná školská kuchynka, sklad náradia pre vyučovanie práce v záhrade sú vybavené vhodným náradím, prístrojmi a pomôckami,
- rehabilitačne miestnosti na realizovanie masáží a fyzioterapie,
- školská kúpeľňa vybavená špeciálnou vaňou na poskytovanie hydroterapie,
- školská knižnica je vybavená detskou a odbornou literatúrou,
- školská jedáleň a telocvičňa poskytuje priestory pre hromadné stretávanie sa žiakov celej školy, oddelení ŠKD, učiteľov a rodičov,
- ďalšie priestory tvorí: školská kuchyňa so skladmi potravín, chladiacimi boxmi, škrabkou, kanceláriou, šatňou pre kuchárky a toaletou, priestory práčky, údržbára,
- k dôležitým priestorom školy patrí školská záhrada s trávnatou plochou, s doskočiskom pre športové aktivity a pobyt vonku.

Škola disponuje kompenzačnými pomôckami: moderné informačno-komunikačné technológie, špeciálne počítačové doplnky, audiovizuálne pomôcky, stoličky Aris, invalidné vozíky, polohovateľné čalúnené kreslá, chodítko.

Relaxačnými pomôckami: polohovacími sedacími vakmi, pieskovými stolmi, masážnymi koberčekmi, fit loptami, suchými bazénmi, rehabilitačnými molitanovými zostavami, hojdačkami.

Terapeutická miestnosť SNOEZELEN je vybavená špeciálnymi svetelnými, vibračnými, hmatovými a zvukovými pomôckami na mutisenzorickú stimuláciu. Na škole je zriadená aj sivá bezpodnetná miestnosť.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Zdravé prostredie tried – nábytok zodpovedajúci výške žiakov, protišmyková podlaha, dostatočné denné svetlo, možnosť ochrany pred priamym slnečným svetlom, vetranie, osvetlenie, vykurovanie.

Priestor pre ošetrovanie úrazu a na krátkodobý pobyt zraneného, resp. chorého žiaka, alebo žiaka v čase akútneho zhoršenia jeho psychických problémov.

Výrazné označenie všetkých nebezpečných predmetov a priestorov, pravidelná kontrola z hľadiska bezpečnosti.

Lekárničky na pracovisku - vybavené podľa predpisov na dostupných miestach, kontakty na rýchlu zdravotnú pomoc, linku dôvery, políciu.

Zabezpečenie vhodného pitného a stravovacieho režimu.

Dodržiavanie zákazu fajčenia, pitia alkoholu a používania iných omamných látok v priestoroch školy a jej okolí, a na všetkých akciách mimo priestoru školy organizovaných školou.

Vnútrotný systém kontroly a hodnotenia žiakov

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol dané učivo, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky a úspechy. Pri hodnotení postupujeme podľa metodického pokynu č. 31/2011 na hodnotenie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím.

Hodnotenie žiaka v prípravnom ročníku sa vykonáva formou slovného hodnotenia. Slovné hodnotenie je hodnotiaci opis toho, ako žiak plnil ciele vzdelávania vo vyučovacom predmete. Slovné hodnotenie sa do triednych výkazov a výpisov/vysvedčení uvádza krátkym opisom plnenia cieľov. Podrobnejšie hodnotenie uvedené v IVP sa prikladá do osobných spisov. Odovzdáva sa rodičovi spolu s výpisom/vysvedčením.

1. polrok - hodnotenie za uvedené predmety:

Žiak splnil ciele vzdelávania vo vyučovacom predmete podľa školského vzdelávacieho programu.

2. polrok - hodnotenie za uvedené predmety:

Žiak splnil ciele vzdelávania vo vyučovacom predmete podľa školského vzdelávacieho programu.

Za všetky predmety sa uvedie veta: Žiak splnil/nesplnil požiadavky na postup do vyššieho ročníka.

V prípade, že žiak ciele splnil iba čiastočne, bude v súhrnnom hodnotení opísané, ktoré ciele naplnil a ktoré plnil a v akej miere iba čiastočne.

Hodnotenie vykonané formou klasifikácie sa vyjadruje v jednotlivých vyučovacích predmetoch klasifikačnými stupňami:

- a) 1 - výborný,
- b) 2 - chválitebný,
- c) 3 - dobrý,
- d) 4 - dostatočný,
- e) 5 – nedostatočný

Stupeň 1 - výborný

Žiak je aktívny, ovláda poznatky a pojmy vymedzené obsahom vzdelávania podľa jeho individuálneho vzdelávacieho programu s osobitným zameraním na mentálnu a vývinovú úroveň v danom vyučovacom predmete. Využíva a čiastočne rozvíja svoje osobné predpoklady v individuálnych a kolektívnych prejavoch. Jeho ústny, písomný, grafický prejav a praktické zručnosti sú adekvátne stupňu postihnutia. Žiak aplikuje osvojené poznatky v nových úlohách. Pri plnení školských úloh si vyžaduje iba minimálny fyzický a verbálny prompt učiteľa. Kvalita výsledkov činnosti žiaka je veľmi dobrá. Žiak splnil stanovené ciele vyučovacieho predmetu.

Stupeň 2 - chválitebný

Žiak je menej aktívny, prevažne ovláda poznatky a pojmy vymedzené obsahom vzdelávania podľa jeho individuálneho vzdelávacieho programu s osobitným zameraním na mentálnu a vývinovú úroveň v danom vyučovacom predmete. Čiastočne využíva svoje schopnosti v individuálnom a kolektívnom prejave. Jeho ústny, písomný, grafický prejav a praktické zručnosti sú adekvátne stupňu postihnutia. Získané poznatky a zručnosti aplikuje v úlohách s pomocou učiteľa. Žiak pozitívne reaguje na verbálny a fyzický prompt učiteľa. Kvalita výsledkov činnosti žiaka je dobrá.

Stupeň 3 - dobrý

Žiak je prevažne pasívny, poznatky a pojmy vymedzené obsahom vzdelávania podľa jeho individuálneho vzdelávacieho programu s osobitným zameraním na mentálnu a vývinovú úroveň v danom vyučovacom predmete ovláda iba čiastočne. Jeho ústny, písomný, grafický prejav a praktické zručnosti sú adekvátne stupňu postihnutia. Je nesamostatný pri využívaní poznatkov, potrebuje usmerňovanie pri svojej práci a pravidelnú pomoc učiteľa. Školské úlohy dokáže plniť s verbálnym promptom v kombinácii s fyzickým promptom učiteľa. Kvalita výsledkov činnosti žiaka je uspokojivá.

Stupeň 4 - dostatočný

Žiak je v činnosti pasívny a nesamostatný. Neosvojil si poznatky a pojmy vymedzené obsahom vzdelávania podľa jeho individuálneho vzdelávacieho programu s osobitným zameraním na mentálnu a vývinovú úroveň v danom vyučovacom predmete. Svoje minimálne vedomosti a praktické zručnosti aplikuje len s pomocou učiteľa. Žiak plní úlohy iba s intenzívnym fyzickým a verbálnym promptom učiteľa. Kvalita výsledkov činnosti žiaka je neuspokojivá.

Správanie žiaka sa klasifikuje jedným z nasledujúcich stupňov s prihliadnutím na vývinový a mentálny stupeň jeho postihnutia:

- veľmi dobré,
- uspokojivé,
- menej uspokojivé,
- neuspokojivé.

Do vyššieho ročníka postupuje žiak, ktorý prosper.

Žiak, ktorý bol na konci druhého polroka počas plnenia povinnej školskej dochádzky hodnotený stupňom „dosiahol neuspokojivé výsledky“ z viac ako dvoch povinných vyučovacích predmetov, alebo viac ako dva vyučovacie predmety neabsolvoval podľa článku 4 ods. 9 písm. b) a c), opakuje ročník, ten istý ročník môže opakovať raz, vo výnimočných prípadoch, ak je to na prospech žiaka, aj viackrát.

O kvalite a výsledkoch práce žiakov a o ich správaní sú pravidelne informovaní zákonní zástupcovia žiakov.

Vnútroškolný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy

Najdôležitejším kritériom pre ohodnotenie pedagógov je celkový prístup k práci so žiakmi, k mimotriednej a mimoškolskej aktivite.

Obsah vnútroškolskej kontroly:

- vypracovanie individuálnych vzdelávacích plánov v jednotlivých predmetoch,
- činnosť metodických orgánov,
- činnosť výchovného poradcu, činnosť koordinátorov environmentálnej výchovy, protidrogovej prevencie,
- odborná a metodická pripravenosť učiteľov,
- uplatňovanie zásad hodnotenia a klasifikácie,
- plnenie plánov školy, prijatých úloh a opatrení,
- úroveň školskej dokumentácie,
- dodržiavanie pracovného poriadku,
- dochádzka zamestnancov školy,
- dodržiavanie pedagogického dozoru.

Formy vnútroškolskej kontroly:

- pozorovanie, hospitácie vedením školy, vzájomné hospitácie, otvorené hodiny,
- účasť na zasadnutiach PK, MZ,
- tvorba projektov,

- tvorba učebných pomôcok a ich využívanie vo výchovno-vyučovacom procese,
- práca s počítačovou technikou
- odovzdávanie vedomostí a zručností žiakom,
- vedenie krúžkov,
- príprava na súťaže,
- individuálny prístup k žiakom, vzťah učiteľ – žiak.

Požiadavky na vzdelávanie v profesijnom rozvoji pedagogických a odborných zamestnancov

- uvádzať začínajúcich učiteľov do pedagogickej praxe,
- poskytovať začínajúcim pedagógom možnosť adaptačného vzdelávania,
- udržiavať a zvyšovať kompetenciu pedagogických zamestnancov, spôsobilosť efektívne vychovávať a vzdelávať,
- motivovať pedagogických zamestnancov pre neustále sebavzdelávanie, vzdelávanie a zdokonaľovanie profesijnej spôsobilosti, na získanie prvej a druhej atestácie,
- podporovať zdokonaľovanie osobnostných vlastností pedagogických zamestnancov, spôsobilosť pre tvorbu efektívnych vzťahov, konštruktívne riešenie konfliktov, vzájomnú komunikáciu a pod.,
- sprostredkovať pedagogickým zamestnancom najnovšie poznatky a inovácie z metodiky vyučovania jednotlivých predmetov, pedagogiky a príbuzných vied,
- pripravovať pedagogických zamestnancov na výkon špecializovaných funkcií, napr. triedny učiteľ, výchovný poradca, predseda predmetovej komisie, knihovník atď.,
- pripravovať pedagogických zamestnancov pre výkon činností nevyhnutných pre rozvoj školského systému, napr. tvorba pedagogickej dokumentácie, tvorba ŠkVP, atď.,
- pripravovať pedagogických zamestnancov pre prácu s modernými materiálnymi prostriedkami: videotechnikou, výpočtovou technikou, multimédiami a pod.,
- zhromažďovať a rozširovať progresívne skúsenosti z pedagogickej a riadiacej praxe, podnecovať a rozvíjať tvorivosť pedagogických zamestnancov,
- sprostredkúvať operatívny a časovo aktuálny transfer odborných a metodických informácií prostredníctvom efektívneho informačného systému.

Podporné opatrenia

Systém podporných opatrení má za cieľ, aby deti alebo žiaci čiaci prekážkam v prístupe k výchove a vzdelávaniu a pri učení sa, dostávali vhodnú podporu cez jednotlivé podporné opatrenia za účelom naplnenia ich vzdelávacieho potenciálu i právo týchto detí/žakov na inkluzívne vzdelávanie. Prekážkami pri učení sa a v prístupe k vzdelávaniu sú faktory na strane dieťaťa/žiaka, faktory na strane školy. Aplikácia podporných opatrení je zameraná na adresnejšie poskytovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích a špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí/žakov.

Podporné opatrenie sa poskytuje na základe vyjadrenia:

- pedagogického zamestnanca v kategórii učiteľ, vyjadrenia odborného zamestnanca školy,
- zariadenia poradenstva a prevencie v rámci odbornej činnosti.

O vyjadrenie na účel poskytnutia podporného opatrenia môže riaditeľ školy požiadať zákonný zástupca dieťaťa alebo nepľnoletého žiaka, pľnoletý žiak, zástupca zariadenia alebo pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec. O takéto vyjadrenie je možné požiadať písomne alebo elektronicky prostredníctvom školského informačného systému (edupage). Ak sa k PO riaditeľ školy nemôže vyjadriť, obráti sa so žiadosťou o vyjadrenie na CPP.

Vyjadrenie obsahuje návrh podporného opatrenia spolu s navrhovaným rozsahom jeho poskytnutia. Vyjadrenie sa poskytuje žiadateľovi; ak o vyjadrenie požiadal pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, poskytuje sa aj zákonnému zástupcovi alebo pľnoletému žiakovi.

Dieťa / žiak má právo na poskytnutie podporného opatrenia uvedeného vo vyjadrení. K návrhu podporného opatrenia uvedeného vo vyjadrení a k navrhovanému rozsahu jeho poskytovania sa riaditeľ školy písomne alebo elektronicky vyjadrí s ohľadom na personálne, priestorové, materiálno-technické a finančné podmienky školy.

Podporné opatrenia sa delia s mierou potrebnej podpory na:

- Všeobecné podporné opatrenia,
- Cílené podporné opatrenia,
- Špecifické podporné opatrenia.

Podmienky poskytovania podporných opatrení sú súčasťou školského vzdelávacieho programu ako Príloha 1: Podporné opatrenia.

Školský podporný tím

Školský podporný tím (ďalej len ŠPT) predstavuje v súlade s platnou legislatívou súčinnú skupinu ľudí zostavenú z odborných a pedagogických zamestnancov školy, ktorí sa aktívne podieľajú na tvorbe rešpektujúcej a podporujúcej kultúry školy ako učiacej sa organizácie. ŠPT pracuje v našej škole s deťmi a žiakmi, ale aj s učiteľmi a rodičmi a ich komunitou v rámci schémy trojstupňovej pomoci, ktorá je súčasťou piatich úrovní podpory v systéme poradenstva a prevencie. Pravidelne sa venuje skupinovému aj individuálnym preventívnym či intervenčným činnostiam, poradenstvu, konzultáciám. Participuje na realizovaní projektov školy, spolupracuje s Centrom poradenstva a prevencie, zabezpečuje preventívne programy pre žiakov školy (Mestská polícia, Ministerstvo vnútra SR), spolupracuje s občianskymi združeniami a členovia ŠPT sú súčasťou CAN hliadok na škole (DAC Náruč).

Členovia ŠPT identifikujú aktuálne potreby, limity a potenciál na úrovni detí a žiakov, tried a školy, posudzujú a navrhujú podporné opatrenia, definujú ciele podpory pre zdravý psychický a emocionálny rozvoj detí, žiakov a zamestnancov na ceste k

inkluzívnemu prostrediu. Koordinovaná činnosť prispieva k efektívnosti a komplexnosti výchovno-vzdelávacieho procesu a tým aj podpore všetkých detí a žiakov.

Personálne obsadenie ŠPT:

Výchovný poradca – poskytuje odbornú pomoc pre žiakov a učiteľov školy hlavne v oblasti problémového správania či iných ťažkostí žiaka, participuje na skupinových preventívnych a intervenčných aktivitách.

Kariérny poradca – spolu s učiteľmi vytvára plán KVaKP v škole so zameraním na kurikulárne a mimokurikulárne aktivity v inkluzívnom procese, ktorý umožňuje žiakom nadobúdať zručnosti pre riadenie kariéry, aby si dokázali utvárať zmysluplný osobný a spoločensky relevantný pracovný život, zabezpečuje dokumentáciu, prihlášky a kariérové poradenstvo v súvislosti s prechodom na stredné odborné školy, praktické školy a pod.

Liečebný pedagóg – zabezpečuje najmä individuálnu alebo skupinovú preventívnu a intervenčnú liečebno-pedagogickú podporu deťom a žiakom, realizuje špecifickú odbornú intervenciu zameranú najmä na deti v riziku, poskytuje poradenstvo rodičom, podľa potreby realizuje individuálne alebo skupinové liečebno-terapeutické intervencie, napr. expresívne terapie.

Školský logopéd – vyhľadáva, usmerňuje a realizuje pomoc nielen deťom s NKS, realizuje v škole depistáže, rozvojové programy, koordinuje triednych učiteľov a asistentov pri edukácii detí s NKS, ale aj včasnej intervencii a identifikácii detí s rizikovým vývinom v oblasti reči a porúch učenia, v spolupráci s učiteľmi vypracúva IVP.

Školský psychológ – zabezpečuje pravidelnú individuálnu či skupinovú preventívnu a intervenčnú psychologickú podporu deťom a žiakom (ako napríklad adaptáciu nových detí v triedach, sledovanie problémov v kolektívoch, intervenuje v prípade konfliktov medzi deťmi, realizuje mediáciu), ponúka psychologickú podporu aj zamestnancom školy a rodičom, realizuje identifikáciu rizikových detí, meranie klímy tried, zboru, depistáže, orientačnú psychologickú diagnostiku a i.

Pedagogickí asistenti školy - aktívne participujú na aktivitách školského podporného tímu, zabezpečujú individualizované pomôcky pre deti a žiakov.

Multidisciplinárna spolupráca

Masér – zabezpečuje vykonávanie mäkkých techník masáže smerujúcej k uvoľneniu svalstva a odstráneniu napätia v tkanivách, vykonáva klasické, relaxačné masáže, participuje na skupinových preventívnych aktivitách.

Fyzioterapeut – zamestnanec CPP Žilina, v pravidelných intervaloch sa venuje konzultačnej činnosti zamestnancom školy, rodinným príslušníkom detí a žiakov školy

Pomocní vychovávateľa: realizujú podporné opatrenia v spolupráci so ŠPT

Aktuálne obsadenie pozícií školského podporného tímu je závislé od personálnych možností školy v danom školskom roku vyplývajúcich z pridelených finančných prostriedkov na PO - Školský podporný tím (ŠPT). Aktualizuje sa na webových stránkach školy.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných komunít

Edukácia si vyžaduje humanistický prístup ku každej osobe s rešpektom k odlišnostiam, ktoré môžu vyplývať napr. z národnostných odlišností alebo aj iných kultúr. U žiakov z marginalizovaných skupín kladieme dôraz na rozvíjanie ich národnej identity v harmonickom súlade s výchovou k porozumeniu odlišnosti.

Pri vzdelávaní žiakov škola vychádza z holistického prístupu bez ohľadu na ich sociálne postavenie, kultúrne alebo rodinné prostredie. Zachovávame princíp rovnakého prístupu ku všetkým žiakom ako aj jednotlivcom zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo marginalizovaných rómskych komunít.

Vzdelávanie žiakov z marginalizovaných komunít a zo sociálne znevýhodneného prostredia je špecifické prispôbením podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu, ktoré zohľadňujú individuálne aj sociokultúrne potreby žiaka.

Škola využíva aktivity a postupy:

- stimulujúce – podporuje žiaka v komplexnom rozvoji, najmä v oblastiach, v ktorých sa oneskoruje,
 - preventívne – predchádzanie negatívnym dôsledkom na komplexný rozvoj žiaka,
 - adaptačné – preberanie spoločensky vyžadovaných vzorov správania.
1. Vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných rómskych komunít v škole:
- sa riadi výsledkami a zisteniami vstupnej a priebežnej pedagogickej diagnostiky so zreteľom na sociálne a kultúrne prostredie,
 - sa modifikuje podľa aktuálnych možností a objektívnych potrieb žiaka,
 - reflektuje na správanie žiaka, jeho aktuálne citové rozpoloženie a na tomto základe prispôsobuje edukačný proces,
 - zohľadňuje sociálny a kultúrny kontext rodiny a prostredia, v ktorom dieťa vyrastá.

Učiteľ pri práci s týmito žiakmi musí vnímať, že:

- rodiny a ich podmienky sú rôzne, majú vlastné potreby a hodnoty, vytvárajú odlišné výchovné, sociálne a existenčné prostredie pre dieťa,
- rodičia vychovávajú dieťa podľa svojich možností napr. podľa zaužívanej skupinovej kultúry (napr. v rómskych osadách) v zdravotne a hygienicky nevhodných podmienkach, materiálne skromných priestoroch a pod.,
- rodičia nemajú rovnaké predpoklady a záujem spolupracovať vo výchove a vzdelávaní dieťaťa, ale predpokladá sa, že si želajú dobro a úspechy svojho dieťaťa, tie sa ale zákonite nemusia zhodovať s predstavou učiteľa o danej situácii, čo je častou príčinou nedorozumení,
- rodičia vidia svoje dieťa, presadzujú jeho potreby a dobro v zmysle hodnôt, ktoré uznávajú, a preto nie sú schopní tak, ako učiteľ vidieť, zaujímať sa a presadzovať dobro všetkých detí v triede,
- nie v každej rodine musí byť rovnako uznávaná autorita učiteľa, ide o dlhodobý proces získavania si dôvery,
- jazykový deficit dieťaťa vo vyučovacom jazyku môže znižovať jeho vzdelávacie výsledky a socioemocionálne spôsobilosti.

Učiteľ musí poznať špecifiká sociálne znevýhodnenej rodiny, medzi ktoré môže patriť napr.:

- nízky záujem rodičov o spoločné hry a činnosti s deťmi,
- preferenciu fyzických činností pred intelektuálnymi,
- nedostatočné alebo absentujúce podnetné prostredie,
- komunikácia v inom jazyku a nízka úroveň slovnej zásoby a vyjadrovania sa aj v materinskom jazyku,
- nedostatočné materiálne a priestorové podmienky pre hry a učenie sa,
- suplovanie rodičovskej opatery inou osobou,
- živelný a emocionálne ladený výchovný prístup,
- nepochopenie sociálnych a zákonitých potrieb, ako aj vekových osobitostí dieťaťa,
- a iné.

Učiteľ usmerňuje a ovplyvňuje negatívne prejavy správania sa a konania dieťaťa, žiaka:

- odlišné sociálne správanie a problematické situácie,
- sebaapresadzovanie sa bez ohľadu na iných,
- živelnosť, impulzivitu a konfliktnosť,
- emocionálnu labilitu, hnev, výbušnosť, slovnú a fyzickú agresivitu,
- nesystematický a neproduktívny postup v hrách a edukačných činnostiach,
- a iné.

Učiteľ vo výchove a vzdelávaní poskytuje žiakovi, dieťaťu podporu:

- prispôsobuje sa jeho jazykovým, komunikačným, ale aj sociálnym schopnostiam,
- vytvára situácie, v ktorých zažíva úspech, emocionálne uspokojenie, ale aj objavovanie sociálnych rolí, a participuje na živote v sociálnom prostredí mimo vlastnej komunity,
- uprednostňuje individuálny prístup ku žiakovi, dieťaťu,
- dôveru a záujem žiaka, dieťaťa získava prirodzenou autoritou,
- vytvára prepojenie kultúr a sociálnych odlišností, ktoré sú žiakovi blízke s kultúrou a sociálnou realitou spoločnosti s cieľom jeho obohacovania.